

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Subsec. 1. Tertio principaliter argumentor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

SVBSECTIO I.

Tertio principaliter argumentor.

341 **D**eus efficit creaturas per suam volitionem, seu quia eas vult, ut patet ex locis Scripturæ; non potest autem eas efficere per relationem rationis; ergo volitio creaturarum in Deo, seu Deum velle creaturas, non consistit in ente, aut relatione rationis. Minor probatur, quia relatio præsertim rationis non est actiua, & idem argumentum est in scientia visionis, per eam enim gubernat Deus; nam ex præiudiciis meritis Christi confert nobis dona suæ gratiæ, & ex præmissis meritis nostris confert præmia, & supplicia; non autem gubernat per relationes rationis, & sic Molina prima parte, questione decimaquarta, articulo 15. & questione 19. articulo secundo, disputatione secunda & tertia, & articulo tertio, affirmat, Deum non efficere, nec gubernare creaturas per entia rationis conuenientia diuinis actibus, sed per fundamenta illorum, quod falsum erit, nisi in fundamentis intelligatur velle amare, & videre creaturas, & ipsarum opera: ergo actus isti liberi Dei nihil rationis intrinsecè inuoluunt. Et sane si voluntas diuina sine vlla reali determinatione ad intra posset agere ad extra, non videretur omnino absurdum idem concedere in aliqua voluntate creabili; quod tamen nullus admittit: ergo nec in voluntate diuina dicendum est, eo quod de ratione voluntatis est nihil ad extra agere, nisi vere, & realiter præuolendo illud; nec voluntas habet vim agendi immediate ad extra, sed mediante suo actu interno ad opus externum terminato.

Præterea; quia amor simplex complacentiæ, quo Deus necessario diligit creaturas (ut recte docet Fonseca *romo tertio*, *Metaph. libro septimo, capite 8. questione quarta, sectione 5. & questione 5. sectione 4. & 5.* & Pater Suarez, *tomo secundo, Metaph. disputatione 30. sectione 9. numero 13. & 34. & sectione 16. numero 36. & 37.* ubi tamen oppositum putat probabile,) non inuoluit respectum rationis, sed formalissime, & in suo ultimo complemento est realis: ergo idem dicendum est de amore libero creaturarum; quia non minus vere realiter, & propriè eas amat simplici amore complacentiæ necessario, quam efficaci libero.

342 **U**ltèrius; Nam si velle diuinum completeretur intrinsecè per ens rationis, ex eo quod fieret de volente nolens, aut de conuerso, non mutaretur realiter, sed secundum entia rationis, quod nulla esset imperfectio, & sic posset tribui Deo, sicut ei tribuit Ioannes Antonius delphicus passim, *lib. de rerum euentu*, præsertim, pag. 23. usque ad 29. quod est contra Scripturas, & Patres docentes, esse magnam imperfectiorem, & ideo longissime distare à deo mutari secundum voluntatem aut consilium, fierique de volente nolentem, aut contra. Vide Iustinum in reprehensione Gentilium, ad secundam interrog. & in responson. ad 36. quest. Gentilium, item Ildorom primo, de sum. 60. cap. 1. Amb. 1. de fide, cap. 5. Augustin. 11. de ciuit. capite quarto, & 6. & 11. & 5. de Trinitate, cap. 16. Irenæus libro secundo, capite 64. Cyril. libro de recta fide ad Theodosium. Bern. serm. 8. in Cant. 1. Regum. 15. penitudine non flectetur, nec enim homo est ut agat penitentiam. Habr. 6. [immobilitatem consilij sui,] Malach. 3. [ego Deus, &

& non mutor,] *Iacobi 1.* [apud quem non est transmutatio,] &c. de quo loco optime Fonseca *tomo 3. Metaph. lib. 7. c. 8. q. 4. sect. 7. ad 4.*

Urgetur; quia nulla perfectio diuina, præter actum liberum, constituitur per ens rationis, & tota ratio est, quia ens rationis, vti ens fictum, nullam dicit perfectionem realem veram, & multo minus perfectionem infinitam simpliciter, & increatam; qualis debet esse illa, quæ constituit attributum, aut excellentiam diuinam; sed etiam actus liber Dei est perfectio realis infinita, & increata: ergo nullo modo potest constitui formalissime, & ultimo per ens rationis.

Nec valet dicere, cæteras perfectiones diuinas non requirere contingentiam, ac proinde non constitui ente rationis, actum autem liberum habere contingentiam rationem indifferentiam; & ideo indigere constitutio rationis, ut sit liber & contingens, quia quidquid deus est, & in deo intrinsecè est, nullam habet contingentiam, sed summam necessitatem.

Sed contra manifeste, quia indifferentia diuina, ad quam petis ens rationis, est vera, & realis indifferentia, sicut est vera & realis libertas, quia de fide est, Deum vere, & realiter sine vlla fictione intellectus esse liberum; sed vera, & realis indifferentia non potest constitui per ens rationis, & fictam entitatem, sicut substantia non potest constitui in esse substantiæ per accidens, & Deus in esse Dei per creaturam: ergo tale ens rationis ad libertatem diuinam nullius momenti est: ergo nullo modo libertas diuina per ens rationis constituitur. Quare excogitandus est modus, quo libertas diuina saluetur intra perfectionem diuinam, ratione purissima eminentiæ diuinæ propter æquiualentiam purissimam ad contingentiam, & distinctionem libertatis creatæ eo modo, quo *quest. sequenti*, à nobis assignabitur; si autem non poteris conciliare libertatem diuinam, & diuinam indifferentiam cum necessitate formali essendi diuinitatis, fatendum potius tibi erit, arcanum huius mysterij, quam constituendo perfectionem infinitam actus liberi imperfectiōibus fictis entis rationis, tuam ignorantiam stulte cartis, & tractatibus ad posteros propagare.

Deinde; quia si propter contingentiam constituitur actum liberum dei respectu rationis, qui non est ipse Deus, melius esset tibi constituere actum liberum per connotatum extrinsecum reale creatum; quod vere, & realiter contingens est, & alioqui non est fictum, sed ens reale, ac proinde vere, & realiter id, quod constituitur à tali connotato, non erit fictum, chimericum, & metaphoricum, quale est id, quod resultat ex Deo, & ente rationis, quod est aperte contra testimonia Sacra Scripturæ & Sanctorum Patrum, quæ non fictam, sed veram, & realem libertatem concedunt Deo.

Si autem dicas, nolle constituere actum liberum per creatum connotatum, quia ex deo, & creaturis, vtpote extremis maxime distantibus nihil per se vnum, aut nihil dicens perfectionem potest resultare; efficaciter contra te insurgo; quia plus distat ens rationis à deo, quam ens reale creatum ab ipso; & minus perfectio realis habet ens rationis fictum, quam ens reale verum, etiam si creatum sit, ac proinde minus vnum ens per se potest resultare ex ente rationis, & deo, quam ex ente vero reali, licet creato, & ipso; nam ex humanitate Christi

Quaest. II. In quo consistat actus liber Dei. 355

Christi, & Verbo diuino resultat vnus ens per se, & ex ente reali, & rationis nullo modo potest resultare ens per se; quare non potest negari, quod concretum ex Deo & ente reali creato, excedat maxime in veritate, proprietate, & realitate concretum constitutum ex Deo, & ente rationis, quia praeter imperfectionem, quae datur distinctionis, & distantiae inter creaturam, & Deum, quae maior est inter ens rationis, & ipsum datur alia maxima imperfectio in ente rationis, scilicet, quod non sit vera, propria, & realis entitas: sed ficta, impropria, & metaphorica; quapropter si ratione illarum minorum imperfectionum non audes constituere decretum liberum ex Deo & creatura, à fortiori deberes tenere constitutionem decreti liberi per respectum rationis & voluntatem diuinam propter easdem; imò, & alias maiores imperfectiones, quae dantur in hac tua constitutione per ens rationis, seu relationem fictam.

347 Deinde; quia sicut ad verificationem multorum mysteriorum in diuinis, verbi gratia, ad communicationem diuinitatis, non communicata paternitate ad generationem Verbi per intellectum, & non per voluntatem, supposita identitate harum perfectionum inter se, & ne verificentur duo contradictoria simul in eodem respectu eiusdem, indigemus sine dubio aliqua distinctione inter talia attributa, & nihilominus non confugimus ad distinctionem rationis; quia haec est ficticia, vmbra, & nullius momenti ad mysteria illa, quae sine vlla fictione vere, & realiter contingunt; vnde cum non possimus tribuere distinctionem formalem à parte rei, confugimus ad distinctionem virtutalem eminentissimam à parte rei; qua secundum exigentiam dignitatis mysteriorum conciliamus difficultates adeo abstrusas, & arcanas; ita similiter ad conciliandam diuinam libertatem, & indifferentiam (quae non est ficta & metaphorica, sed vera, & realis) cum necessitate omnimoda diuini esse, non debemus confugere ad vmbrales ficticias, minutas, & imperfectissimas fallacias mentis; quia haec nihil possunt deseruire ad vera, infinita, & increata mysteria; sed potius si non ad contingentiam formalem essendi, & non essendi; quia hoc vetat & interdicat fides catholica propter imperfectionem maximam illius indignam omnino Deo, saltem minimum debemus nos conferre in summam & actualissimam diuinæ puritatis, & actualitatis eminentiam, cui ratione propria & excellentissimae perfectionis conuenit contingentia æquiuenter, & virtualis, de qua late, *quest. sequenti*, cui innitentes & ipsa manu ducti splendidissimoque ipsius radiantis luminis fulgore circumfusi sine vlla tergiversatione, incommodo, & dubitatione facillimo negotio poterimus conciliare haec mysteria, & quarumcunque difficultatum in contrarium obstitentium repagula superare, & veritatis scopum recta collimare.

348 Præterea, relationem illam rationis sic impugno; quia Deus ideo libere vult quia cum indifferentia ita vult hanc creaturam creare ut potuisset pro libito velle illam non creare; & hoc idem vere, & proprie, & non improprie: non igitur hoc contingit ratione relationis, seu respectus rationis, sed ratione alicuius, quidquid demum id sit, quod naturæ ordine relatione rationis antecedit; siquidem relatio volentis ad volitum simul natura est cum relatione voliti ad volentem; ut patet ex oppositarum relationum proprietate; rela-

I. P. Tom. II.

tio autem volita fundatur in re volita, quae ut volita posterior natura est ipso actu voluntatis, à quo causatur, ac proinde ipse respectus posterior est ipso decreto, & sic non potest constituere decretum; ex quo colligo, fictitium etiam esse id, quod asserunt aduersarij, scientiam visionis constitui etiam respectu rationis; nam interrogo, quis producat talem respectum rationis; si dicas ipsam scientiam visionis: ergo ipsa scientia causet suum constitutum, & sic erit completa antequam compleatur; vnde antequam adueniat respectus ille rationis, iam erit vltimo determinata, & plene constituta: de illo enim constituto interrogo, si est reale vel rationis; si reale: ergo superfluit ens rationis; si est ens rationis, iterum quæro à quo fiat, & quidquid responderis, dabitur processus in infinitum.

Tandem quis sibi poterit persuadere, omnes actus diuinarum virtutum, verbi gratia, charitatis, liberalitatis, misericordiae, iustitiae, & similia esse entia rationis, alias tota sanctitas, vita, & perfectio Dei ens rationis erit; vnde totus Deus non verus, & proprius Deus, sed deus fictus, & apparens vocandus erit; quia tale est ens, & talis est essentia, quales sunt perfectiones & exercitia illius; sed si constituentur actus liberi Dei, qui sunt perfectiones diuinæ charitatis, iustitiae, misericordiae, &c. entibus rationis, tales perfectiones erunt entia rationis simpliciter, & non entia realia: ergo iam Deus, cuius perfectiones sunt, erit Deus fictus & non verus, proprius, ac realis Deus.

Sequela illa sic demonstratur, quia omne concretum & constitutum denominatur ab imperfectiori constituto simpliciter, & absolute, & non à perfectiori; ut videre est in homine, qui denominatur corruptibilis ab vnioue, & non incorruptibilis ab anima rationali, & corpore, & vniuersale vocatur ens rationis à relatione rationis, & non ens reale à natura reali, alias posset aliquis sapiens dicere dari vniuersale à parte rei absolute, ac simpliciter, quod exhibetur, & ridetur in Platone. Item concretum ex homine, leone, & ceruo absolute, & simpliciter dicitur chimæra, & ens rationis fictum solum propter vniouem rationis inter illa entia, & non vocatur ens reale propter entitates hominis, leonis, & cerui, ex quibus componitur, quae veritas ut saepe dixi, fundatur in illo principio, bonum ex integra causa; malum autem ex quocunque defectu; sed actus illi vitales virtutum diuinarum, seu perfectionum constituuntur vltimo, & formaliter in ente rationis, & relatione, seu respectu ficto per intellectum: ergo licet constituentur ex alia parte Deo potius ex ente rationis denominabuntur, & erunt entia rationis absolute, seu entia ficticia, quam ex diuinitate entia realia; vnde sine dubio ficticie Deus miscbitur, & ficticie iustus erit, imò viuet Deus vitam ficticiam, & erit sapiens ficticie & solum per rationem; vnde sine dubio imperfectior erit vita Dei nostra; cum nos viuamus vitam veram, & realem, & non constituatur vita nostra, neque perfectiones nostrae entibus rationis, increatae autem diuinæ, & vitales perfectiones talibus entibus rationis constituentur: ne ergo hæc absurda sequantur, dicendum est, actus liberos Dei constitui per respectus & relationes rationis.

Aliqui respondent, cum dicitur, actus liberos Dei

Y y z

Dei

Dei constitui relationibus rationis, intelligendum id esse, quoad nostram cognitionem, non quoad eorum constitutionem.

352 Sed contra; quia hæc solutio non est ad rem; quia questio non fit de cognitione actuum liberorum Dei, sed de eorum esse; quod ipsorum cognitionem antecedit.

353 Dices, & est aptior solutio, actum liberum non constitui per relationem formalem rationis, sed per fundamentum talis relationis, explicatum per respectus rationis supradictos.

354 Sed contra insurgit efficacissime P. Suarez inquirendo ab adversariis, quid sit in divina voluntate tale fundamentum; aut enim est ipsum velle Dei necessarium, ut sic, aut aliquid à parte rei ei formaliter superadditum; primum dici non potest, tum quia illud fundamentum semper, ac necessario est; posito autem eodem fundamento, & termino, eadem relatio nata est confluere, siue rationis siue realis: esset ergo illa relatio non libera, sed necessario, tum etiam quia ex modo concipiendi nostro constat, ex solo velle Dei necessario ut sic nullam nobis præberi occasionem apprehendendi relationem aliquam, vel habitudinem ad objecta creata; quia per illud velle ut necessarium solum concipimus Deum ut se amantem: ergo in illo ut sic nulla relatio rationis ad creaturas ut in seipsis existentes fundari potest; si autem dicatur secundum, inciditur in opinionem Caietani ab omnibus Theologis catholicis reprobata, nobisque in fine huius questionis fortiter oppugnanda, nam illud additum aliquid rei est, non rationis, quia est fundamentum ex parte Dei & volitionis eius, ut cum illo respectu concipi possit, ostendimus autem iam huiusmodi fundamentum non esse aliquid rationis, sed rei; alias si illud fundamentum esset ens rationis de eodem, & contra ipsum insurgerent omnia supra posita argumenta, & præterea proceditur in infinitum.

355 Rursus illud non potest esse aliquid necessarium si ens reale est; tum quia dicitur esse quid additum ipsi velle necessario; tum etiam quia non magis posset esse fundamentum, quam ipsum velle necessarium ut sic: ergo erit aliquid liberum quo Deus proxime, ac formaliter constituitur actu volens creaturas; hoc autem ipsum est quod Caietanus assererat.

356 Et confirmatur primo, quia impossibile est transire à contradictorio in contradictorium; nisi facta aliqua mutatione, vel additione in altero extremo; sed Deus quatenus præcise volens actu necessario ut sic non est volens creaturas futuras aut existentes (loquor semper de voluntate creaturarum in se ipsis, ut omittam complacentiam earum secundum esse, quod habent in omnipotentia) & deinde intelligitur volens creaturas futuras, & existentes: ergo necesse est aliquid esse additum vel ipsis, vel creaturis, ratione cuius intelligatur interea esse illa habitudo, quæ antea non erat; sed non potest additio intelligi facta creaturis, ut ostensum est: ergo esse debet in voluntate divina.

357 Urgetur amplius; quia fundamentum relationis rationis, quod ex parte rei sumitur, aliquid reale esse debet; nam si esset aliquid rationis procederetur in infinitum, & totum esset mera fictio; aliquid ergo supponitur in re, quod occasionem præbet intellectui ad fabricandum respectum rationis, & illud vocamus fundamentum ex parte rei; hoc ergo fundamentum in presenti

esse non potest, nisi vel aliqua res extra Deum extrinsece denominans ipsum vel aliqua res intra Deum ipsum: primum dici non potest in præsens, quia ut contra opinionem Patris Herize ostendimus, Deus non dicitur volens per extrinsecam denominationem, nec cogitari potest, à quo proveniat illa extrinseca denominatio, nam vel proveniat à creatura possibili, ut sic, & hoc non; tum quia alias illa non esset denominatio libera, sed necessaria, tum etiam quia esset indifferens, & communis omni rei possibili, vel provenit à creatura ut futura, vel existente aliquando, & hoc etiam dici non potest; quia omnis creatura est actu existens, vel futura eo quod Deus per voluntatem suam libere vult eam esse: ergo relatio, quam Deus, ut actu volens dicit ad talem creaturam, non potest fundari in denominatione sumpta ab ipsa creatura, ut existenti, vel futura; nam Deus sicut ex se solo se libere determinat, ut hoc velit potius, quam illud, ideo non videtur ille respectus posse prius, in alio extra Deum fundari, sed potius in ipomet Deo, & in ipsa eminentissima perfectione divini esse, eo modo quo à nobis explicabitur questione sequenti.

SVBSECTIO II.

Ultimum argumentum principale ponitur.

358 **Q**uia si actus liber Dei efficax producendi Petrum, & scientia visionis videns producendum esse Petrum constituerent formaliter, & essentialiter per relationem rationis provenientem à Petro creando; sequeretur manifeste eodem modo convenire Deo hæc nomina, creator Dominus, ac hæc sciens Petrum esse futurum, & libere volens creare Petrum quantum ad hoc, quod eorum materiale significatum, cui relationes conveniunt, sit Deus in quantum pollet scientia simplicis intelligentiæ simpliciter necessaria, & absoluto, ac simpliciter necessario amore complicitiæ, per quos actus potens est creare, ac dominari; sed significatum formale horum omnium nominum sit relatio rationis creaturis accepta.

359 Consequens autem esse falsum, patet ex D. Th. 1. p. 9. 14. art. 15. ad 1. dicente [Dominus Creator, & huiusmodi: prædicata important relationes, quæ consequuntur actus, qui intelliguntur terminari ad ipsas creaturas secundum quod in se ipsis sunt, & ideo varie de Deo dicuntur secundum variationem creaturarum.]

360 Sed scientia, amor & huiusmodi important relationes, quæ consequuntur actus qui intelliguntur in Deo esse & ideo invariabiliter prædicantur de Deo] quod discrimen intelligendum est, non de significato materiali (cum evidens sit, & de fide Deum secundum essentiam, & secundum essentialem sibi sapientiam, voluntatem, & potentiam esse Creatorem) sed intelligentium est sine dubio de significato formali, à quo nomen Creatoris imponitur, ut optime docuit Magister sententiarum in 1. dist. 35. ad hoc iuxta; his verbis: [Creator ita dicitur relative, ut essentiam non significet; at vero præscientia, prædestinatio, & dispositio significant essentiam.] Quibus verbis subscripsi Sanc. Bonaventura ibidem dub. literalis 4. & magis explicat Ricardus in fine distinctionis eiusdem, ut